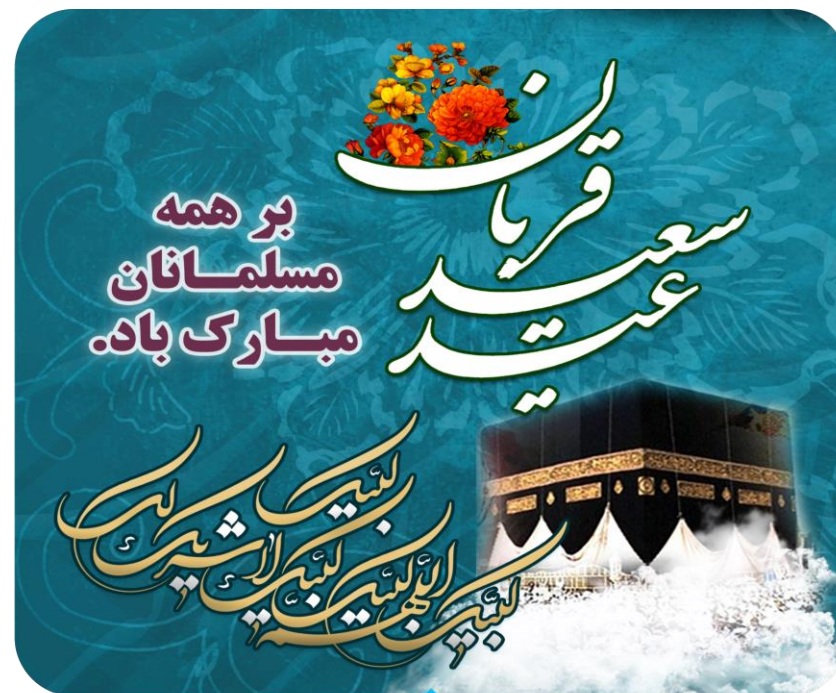

خبرنامه

تیر ۱۴۰۱

انجمن آبخیزداری ایران، پیشاپیش **عید سعید قربان** و **عید سعید غدیر خم** را خدمت تمامی مسلمانان تبریک عرض می نماید.

بخش اول: مطالب روز

آنچه که در این شماره خواهید خواند:

پروژه مشترک شرکت آلومینای ایران با دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

تیم مستندساز شرکت آلومینای ایران از پروژه مشترک خود با دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان تحت عنوان "بررسی پتانسیل گونه‌های مرتعی در گیاه‌پالایی خاک‌های منطقه پایین‌دست سنگ‌شکن‌های معدن بوکسیت شرکت آلومینای ایران- جاجرم" به‌عنوان یکی از موفق‌ترین و کاربردی‌ترین پروژه‌ها در راستای مدیریت زیستی آلودگی‌های ناشی از ریزگردهای صنعتی، در تاریخ ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۱ به تهیه مستندی از محل اجرای این طرح در نهالستان و آزمایشگاه پرداختند. لازم به ذکر است این مستند در تاریخ ۲۷ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۱ در اولین همایش بوکسیت، آلومینا، آلومینیوم و توسعه پایدار در حضور رئیس سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست و دیگر محققین به‌عنوان پروژه موفق پخش شد. این طرح به‌صورت مشترک بین گروه‌های آموزشی مدیریت مناطق بیابانی و مدیریت مرتع در حال انجام است.

مطالب روز

معرفی استاد

حوزه آبخیزشناسی

سخنان رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست به مناسبت روز محیط‌زیست

به گزارش خبرنگار محیط‌زیست ایرنا، **دکتر علی سلاجقه (رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست)** در نشست خبری به مناسبت روز محیط‌زیست و رسانه افزود: منابع آبی در کشور محدود است بنابراین باید از تمام ظرفیت‌هایی که وجود دارد در تأمین آب شرب، صنعت، کشاورزی و محیط‌زیست استفاده کنیم و البته در این مسیر باید نیازها اولویت‌بندی شوند. وی اظهارداشت: همچنین درباره استفاده از آب‌های ژرف هم باید دقیق عمل کنیم و تمام زوایا سنجیده و حتی استفاده از این منبع هم باید اولویت‌بندی شود. سلاجقه درباره انتقال آب دریای عمان به سیستان و بلوچستان اشاره کرد: در مجموع اگر قرار است انتقال بین حوضه‌ای صورت گیرد باید بر اساس مجوزهای محیط‌زیستی باشد، همچنین حقایق محیط‌زیستی در مبدأ و مسیر تأمین شود.

با منابع آب کشور خوب برخورد نکرده‌ایم:

ایشان در ادامه با اشاره به مسأله آب در کشور به‌عنوان یکی از دغدغه‌های دولت گفت: در بحث آب آن چیزی که امروز در محیط‌زیست می‌گذرد، نتیجه یک روز یا ۱۰ سال نیست بلکه نتیجه سال‌ها عدم مدیریت صحیح منابع است، به‌طوری که امروز منابع آبی ما به آستانه تحمل رسیده‌اند، در واقع همیشه با آب به‌عنوان سرمایه‌ای که همیشه ساری و جاری است برخورد کردیم اما دیدیم این سرمایه در حال کم شدن است و اکنون با مشکل روبرو هستیم. **زمان بارش در کشور جابه‌جا شده و کشور دچار خشک‌سالی شده است**، در واقع با منابع آب چه آب‌های سطحی و چه آب‌های زیرزمینی خوب برخورد نکردیم، حتی امروزه هم با وجود اینکه مدام گفته می‌شود منابع آبی محدود است، اما هنوز برخی خانواده‌ها از آب به درستی استفاده نمی‌کنند.

<https://frw.gau.ac.ir/NewsDetails?newsid=16055>

لینک خبر:

وی تأکید کرد: به طور مداوم از وزارت نیرو پیگیر تأمین حقابه محیط‌زیست هستیم، البته این مسأله همواره مدنظر وزیر نیرو است، هم‌چنین در زمینه کشاورزی هم از وزارت جهاد کشاورزی خواستیم تا در زمینه کشت‌های جایگزین یعنی کشت‌هایی که نسبت به کم‌آبی و خشکی مقاوم هستند، اقدام کنند.

تهیه بسته کامل آب برای چهارمحال و بختیاری

سلاجقه در ادامه با اشاره به سفر اخیر هیأت دولت به استان چهارمحال و بختیاری گفت: این استان یکی از سرشاخه‌های رود کارون است و در سفر رئیس‌جمهوری نیز به موضوع آب در این استان اشاره شد، اینجا گرهِ‌های آب زیاد است، از این‌رو یک بسته کامل در بخش تأمین آب شرب، کشاورزی، صنعت و محیط‌زیست و گردشگری در چهارمحال و بختیاری تهیه شده است که به زودی توسط وزارت نیرو رونمایی می‌شود تا بتوانیم، داشته‌های فعلی را حفظ کنیم و چالش‌ها را با استفاده از ظرفیت دانش‌بنیانی به فرصت تبدیل کنیم و از این شرایط فاصله بگیریم.

وی تأکید کرد: یکی از دغدغه‌های دولت مسأله آب است و همواره این موضوع در هیأت دولت مطرح می‌شود، هم‌چنین تأمین حقابه هم پذیرفته شده است، خواسته مقام معظم رهبری همواره این بوده که محیط‌زیست به اولویت تبدیل شود و این خواسته در دولت پذیرفته شده است و بر این اساس کنگ هیچ پروژه‌ای بدون مجوز محیط‌زیستی به زمین زده نمی‌شود.

استفاده از توان دانش بنیان‌ها برای شناسایی زیستگاه‌های حساس دریایی

سلاجقه در ادامه درباره برنامه سازمان محیط‌زیست برای حل مشکل آلودگی‌های خلیج فارس گفت: دریا‌های ما ناشناخته است و با دریاها خوب برخورد و از آن‌ها صیانت نکردیم. دریا‌های ما از لحاظ تنوع زیستی نسبت به محیط خشکی، بسیار ثروتمندتر هستند، با توجه به تردد تعداد زیادی نفتکش و کشتی در خلیج فارس و امکان آلوده کردن این بستر آبی ارزشمند اما متأسفانه آن طور که باید به این پهنه‌های آبی توجه نکردیم.

وی تأکید کرد: امسال می‌توانیم از ظرفیت‌های دانش‌بنیانی استفاده و زیستگاه‌های حساس را شناسایی کنیم و این موضوع در دستور کار جدی سازمان قرار دارد و معاونت دریایی نیز تهیه نقشه‌های زیستگاه‌های دریایی را هم در دستور کار قرار داده است.

از طرفی خساراتی که به این زیستگاه‌ها وارد شده نیز باید شناسایی شود، اگر ما بخواهیم برآوردی از خسارات داشته باشیم، می‌بینیم خیلی عقب هستیم این در حالی است که خسارات سنگینی به ما وارد شده است.

وی تصریح کرد: از طرفی کشورهای حاشیه خلیج فارس و دریای عمان به نفع مطلوب از این دریاها استفاده می‌کنند، ما نیز کارهای حقوقی خوبی را در این زمینه آغاز کردیم تا این بخش را تقویت کنیم و وقتی که می‌خواهیم از دریا استفاده کنیم به نحو مطلوب و با حفظ شاخص‌های محیط زیستی دریا باشد. بنابراین هم در بُعد حقوقی و هم در بُعد تخصصی در حال اقدام هستیم.

آخرین اقدامات در خصوص احداث سد مارون ۲

رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست در خصوص احداث سد مارون ۲ و ارزیابی‌های صورت گرفته در خصوص احداث این سد، گفت: دفتر ارزیابی سازمان در حال بررسی این موضوع است. در استان‌هایی که به‌عنوان **سرشاخه کارون** محسوب می‌شوند گره‌های آبی زیادی وجود دارد و استخوان لای زخم‌های زیادی در بحث محیط‌زیست کشور داریم که آگاهانه یا ناآگاهانه درگیر مسائل سیاسی یا سایر عوامل رخ داده‌اند که موجب شده مشکلات زیادی ایجاد شود و باید سریعاً حل شود، رئیس‌جمهور نیز در اولین نشست شورای عالی محیط‌زیست از سازمان محیط‌زیست قاطعانه درخواست کرد که ذهنیت‌های دوگانه مردم را در زمینه مسائل محیط‌زیستی سامان دهد.

وی ادامه داد: دو استان چهارمحال و بختیاری و کهگیلویه و بویر احمد سرچشمه کارون هستند. در استان چهارمحال و بختیاری فضای آب آشفته است و در بهره‌برداری از آب مسایل متعددی وجود داشته که از قبل انقلاب تاکنون ادامه دارد. در استان کهگیلویه و بویر احمد نیز تاکنون هیچ نوع سازه‌ای که استحصال آب انجام شود، نداریم و هیچ گونه سدی ساخته نشده است، از طرفی در پایین‌دست استان خوزستان و حوزه کرخه را داریم، و تالاب شادگان که ۴ میلیارد مترمکعب آب را در شرایط سیلابی سال ۱۳۹۸ مدیریت کرد، در طول این مسیر ۹۰۰ میلیون مترمکعب آب مصرف می‌شود تا به شادگان برسد که بخشی از حبابه تالاب است، در این مسیر آب شرب ۱۲۷ هزار نفر باید تأمین شود، روش‌های متعددی مطرح شده و سعی می‌کنیم روش‌هایی که نرم‌افزاری است مورد استفاده قرار گیرد و دنبال روش‌های سخت‌افزاری نرویم و در عین حال هم هیچ مشکلی برای تالاب شادگان پیش نیاید.

تأکید بر نشست‌های دو جانبه برای حل معضل گرد و غبار / ایجاد کنسرسیوم منطقه‌ای

رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست در ادامه در خصوص موضوعیت نداشتن مسأله گرد و غبار برای برخی کشورهای همسایه و ضرورت اهرم‌های حقوقی برای حل معضل **پدیده گرد و غبار** اظهار داشت: سال ۱۳۸۹ یا ۱۳۹۰ با وزرای ۴ کشور همسایه نشست داشتیم اما پدیده گرد و غبار برای آن‌ها چندان اولویت نداشت و نسبت به این مسأله حساسیتی نبود، بحث گرد و غبار برای سه کشوری که در جلسات شرکت می‌کردند در اولویت نبود، اما در این ۱۰ سال شرایط خیلی متفاوت شد و رویکردها تغییر کرد، ترکیه کشوری در بالادست است اما دیدیم که چندی پیش تحت تأثیر پدیده گرد و غبار قرار گرفت این نشان می‌دهد که اگر بخواهیم بی‌تفاوت از کنار این موضوع عبور کنیم مشکلات بزرگ‌تری پیش خواهد آمد.

وی افزود: چندی پیش در نشستی که در کنیا برگزار شده بود، وزیر محیط‌زیست عراق با رویکرد جدی نسبت به مسأله گرد و غبار حساس شده بود، هم‌چنین در نشستی که اخیراً با سفرای کشورهای همسایه در زمینه پدیده گرد و غبار داشتیم نیز رویکرد مناسبی داشتند، در این زمینه دستگاه‌های مسئول بین‌المللی مکلف هستند کار خودشان را انجام دهند، ریاست جمهوری نیز در شورای عالی محیط‌زیست تأکید کرد که **کنسرسیوم منطقه‌ای** شکل بگیرد تا این معضل حل شود.

رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست ادامه داد: البته در زمینه مقابله با گرد و غبار به مراودات دو جانبه تأکید داریم و نشست‌های دوجانبه را تقویت می‌کنیم تا همگرایی برای حل مشکلات صورت بگیرد و به نتایج خوبی برسیم، در منشأهای گرد و غباری که در دو کشور ایران و عراق وجود دارد اقداماتی انجام خواهیم داد حالا از طریق روش‌های مالچ‌پاشی و بادشکن‌ها و غیره باشد.

نظر سازمان اداری استخدامی درباره ادغام سازمان محیط زیست و سازمان جنگل ها

وی در پاسخ به پرسشی درباره ادغام دو سازمان حفاظت محیط زیست و جنگل ها و مراتع گفت: در زمینه این موضوع نشستی با مخالفان و موافقان در سازمان اداری استخدامی شکل گرفت، گفتگویی ایجاد شد که ماحصل آن توسط سازمان اداری استخدامی این بود که خروج سازمان منابع طبیعی بحث کاملاً صحیحی است. فاز دوم هم که ادغام است، باید صورت بگیرد. اکنون تأکیدی بر این موضوع نداریم که دولت سرگرم این مباحث شود اما انجام این موضوع هم کار مناسبی است.

استفاده از ظرفیت فعالان شبکه های اجتماعی در حفظ محیط زیست

سلاجقه همچنین درباره سیاست سازمان محیط زیست برای استفاده از ظرفیت شبکه های اجتماعی و فعالان مجازی گفت: در راستای حفظ محیط زیست به ظرفیت شبکه های اجتماعی اعتقاد داریم، می طلبد در این راه این مجموعه رسانه ای و بحث مشارکت های اجتماعی مدیریت شود.

شبکه رسانه ای شفاف با استفاده از ظرفیت سمن ها و رسانه ای کشور در جهت حفظ منافع کشور در خدمت دوستان شبکه های اجتماعی هستیم، اگر فرهنگ سازی به نفع عالی انجام شود، در این حوزه مشکل نخواهیم داشت و ما هم باید از این ظرفیت استفاده کنیم.

همچنین از لحاظ حقوقی دستگاه های بین المللی مکلف هستند اقدامات خود را انجام دهند و ما هم از این ظرفیت نشست های دوجانبه در یک رویکرد تعاملی استفاده خواهیم کرد. سلاجقه در ادامه در خصوص اقدامات سازمان محیط زیست برای حل معضل گرد و غبار در قانون های داخلی کشور توضیح داد: در قانون های اصلی داخلی، اقدامات در حال انجام است و دستگاه های مسئول کارشان را انجام می دهند و محیط زیست نیز نظارت می کند. در بحث گرد و غبار باید سازگاری صورت بگیرد. هیچ کشوری توان این را ندارد که مشکل گرد و غبار کشورش را به تنهایی و به طور کامل حل کند.

در داخل کشور دستگاه های مسئول در مجموع ۲۷۰۰ میلیارد تومان برای مقابله با گرد و غبار کار انجام داده اند و اتفاقات خوبی افتاده است، ضمن اینکه اینجا کشور خودمان است و قانون هم برای حل معضل گرد و غبار داریم، برای تمام دستگاه های مسئول برنامه عمل ۱۰ ساله مشخص شده است و اعتبار استانی بر این اساس تخصیص می یابد و استان ها هم کارشان را انجام می دهند تا گرد و غبار در یک بازه زمانی کاهش یابد.

وی تأکید کرد: با توجه به شرایط خشک سالی و کاهش بارندگی در کشور و منطقه بدون شک قانون های گرد و غباری سال به سال افزایش می یابد، بنابراین باید علاوه بر اقدامات برای مقابله با این پدیده نسبت به آن سازگاری پیدا کنیم چون تغییر اقلیم تأثیر زیادی بر مولفه های زیستی دارد.

لینک خبر:

<https://vista.ir/n/al7vcxk/>

پیشگیری و مقابله با پدیده گرد و غبار

نشست علمی پیشگیری و مقابله با پدیده گرد و غبار به مناسبت هفته محیط‌زیست، با حضور جمعی از مدیران کل دستگاه‌های اجرایی، اساتید و دانشجویان در دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان برگزار شد. میزبانی و برنامه‌ریزی توسط رئیس محترم دانشکده، مدیریت محترم گروه آبخیز و بیابان و همکاری اداره کل حفاظت محیط‌زیست استان گلستان انجام شد.

پنل اول:

در ابتدا **دکتر محمدیان بهبهانی** عضو هیئت علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان و دبیر نشست، ضمن گرامی‌داشت هفته محیط‌زیست به اهمیت موضوع گرد و غبار در استان گلستان و اینکه در سال‌های اخیر توالی این پدیده شدت گرفته و زندگی اجتماعی افراد را مستقیم تحت‌تأثیر قرار داده و لذا باید اقدامات کنترلی جهت جلوگیری از بحرانی شدن پدیده ریزگردها انجام شوند، اشاره نمودند.

دکتر رضایی معاون پژوهش و فناوری دانشگاه، توضیحات اجمالی در خصوص منابع آب و خاک و لزوم توجه به حفظ و جلوگیری از جابه‌جایی و فرسایش خاک ارائه دادند.

دکتر کنعانی مدیر کل حفاظت محیط‌زیست استان گلستان، به بررسی مبانی اجرایی و اقداماتی که تا به حال در بحث گرد و غبار در استان گلستان انجام شده پرداختند و ضمن معرفی تالاب گمیشان به‌عنوان یکی از کانون‌های گرد و غبار استان مطالبی در رابطه با طرح جامع احیاء، حفاظت و مدیریت بین‌المللی این تالاب بیان فرمودند.

قوانین بین‌المللی قوی در زمینه آب نداریم؛

سلاجقه گفت: در زمینه منابع آبی قوانین بین‌المللی قوی و خوبی نداریم هر چه داریم غالباً توافق‌نامه‌هایی است که معمولاً بین دو کشور منعقد شده است، حتی در سطح چند جانبه هم نیستند، فقط در حدی که مثلاً فلان کشور موظف است سالانه مقدار مشخصی حقابه کشور پایین‌دست را تأمین کند که این روند قطعاً برای منابع آبی که کالایی استراتژیک است کافی نیست. وی اظهار داشت: در کشور توافق‌نامه‌های دو جانبه‌ای منعقد شده است اما نه به‌عنوان قانونی که بر اجرای آن‌ها تأکید شود.

پمپاژ آب از خزر به خلیج گرگان بعد از لایروبی

رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست درباره لایروبی خلیج گرگان گفت: در زمینه لایروبی خلیج گرگان نظرات موافق و مخالف زیادی وجود دارد، برخی نگران این هستند که چون خزر در حال عقب‌نشینی است، بنابراین با لایروبی همان میزان آب باقیمانده در خلیج به خزر تخلیه شود که از نظر علمی درست است. به همین علت نظر من این بود که باید جنبه‌های مختلف لایروبی دیده شود تا همان ۱۵ هزار هکتار باقیمانده از خلیج گرگان هم خشک نشود. در واقع ۳ هزار هکتار از خلیج خشک شده است.

وی افزود: اما تمام دستگاه‌های حاضر در منطقه اعلام کردند که چنین اتفاقی نمی‌افتد چون بعد از لایروبی فاز دومی هم وجود دارد و آن پمپاژ آب از خزر به خلیج است که قرار است با دبی بالایی انجام شود، این کار هزینه زیادی دارد اما هزینه را پذیرفتند، در واقع مجموعه‌ای از دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها به این نتیجه رسیدند که باید لایروبی انجام شود و بعد از آن پمپاژ آب آن را پوشش دهد.

<https://www.irna.ir/news/84784101>

لینک خبر:

دستاورد های نشست در خصوص پیشگیری و مقابله با پدیده گردوغبار

- ✚ تأکید بر تعامل دستگاه های اجرایی و دانشگاه ها؛
- ✚ تشکیل جلسات شورای پژوهشی فعال در سازمان ها؛
- ✚ تشکیل جلسات ستاد ریزگرد استان و تلاش برای جلوگیری از بحرانی شدن منطقه؛
- ✚ احیاء و حفاظت از تالاب گمیشان به عنوان یکی از کانون های ریزگرد در استان؛
- ✚ تأکید بر کشاورزی حفاظتی در اراضی زراعی؛
- ✚ توسعه پوشش گیاهی در مراتع؛
- ✚ بازگرداندن آب به تالاب ها؛
- ✚ توسعه پروژه های احیاء بیولوژیک؛
- ✚ نسوزاندن بقایای گیاهی در اراضی کشاورزی؛

مهندس لطفی مدیر کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان گلستان، ایشان به عملکرد درست سازمان ها در بخش اجرا تأکید کردند و در خصوص تغییرات کاربری که بیش تر توسط دستگاه های حاکمیتی بدون توجه به منابع آب و خاک و محیط طبیعی صورت می گیرد و طبیعت محور بودن مطالبی ارائه نمودند.

مهندس داداشی مدیر کل هواشناسی استان گلستان، ایشان توضیحات مختصری در خصوص تغییرات محسوس دمایی و رطوبتی و بارش که در چند سال اخیر در استان گلستان شاهد آن هستیم و جای نگرانی دارد، ارائه فرمودند و در ادامه به نصب ایستگاه های غبارسنجی، دستگاه پایش گرد و غبار و همچنین سامانه رادار هواشناسی در منطقه اشاره کردند.

پنل دوم:

دکتر رضوی زاده هیئت علمی مؤسسه تحقیقات جنگل ها و مراتع کشور، به بررسی گرد و غبار در استان گلستان با تأکید بر شاخص عمق اپتیکی و سمت و سرعت باد پرداختند.

دکتر اونق عضو هیئت علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، به بحث و بررسی مدیریت یکپارچه خطرات پاراژنیک استان گلستان با رویکرد کلی نگری پرداختند.

دکتر اسدی پژوهشگر بین المللی آب و خاک و کشاورزی، به توسعه سامانه پایدار کشاورزی حفاظتی راهکار مقابله با ریزگردها پرداختند.

**حضور دانشجویان گروه مهندسی آبخیزداری دانشگاه تربیت مدرس در دانشگاه
علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان**

نشست مشترکی به میزبانی گروه آبخیزداری دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه آبخیزداری دانشگاه تربیت مدرس و دانشجویان و اعضای هیأت علمی گروه‌های آبخیزداری و مدیریت مناطق بیابانی دانشکده در روز سه‌شنبه ۱۴۰۱/۰۳/۱۰ به مدت ۲ ساعت برگزار شد.

در این نشست که حدود ۴۰ نفر از دانشجویان و ۱۰ نفر از اساتید دو دانشگاه در آن حضور داشتند، ابتدا **گزارشی از پروژه ظرفیت‌سنجی رودخانه‌ها و مسیل‌های حوزه گرگانرود با هدف کنترل سیل** ارائه گردید. سپس، گزارشی از سفر علمی تعدادی از اعضا هیأت علمی و دانشجویان گروه مرتع و آبخیزداری و مدیریت مناطق بیابانی دانشگاه گرگان ارائه شد و در بخش بعدی **گزارشی از پیشرفت پروژه تهیه سند راهبردی مدیریت بحران توسط اعضا هیأت علمی گروه آبخیزداری دانشگاه گرگان** ارائه گردید.

در ادامه **دکتر اسدی**، عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان گلستان، در خصوص حفاظت خاک و عملیات کشاورزی حفاظتی سخنانی را بیان کردند. **دکتر صادقی**، استاد دانشگاه تربیت مدرس، نیز در خصوص اهمیت ارتباط علمی بین اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های مختلف نکاتی را بیان فرمودند.

در پایان، **دکتر اونق** عضو پیشکسوت گروه آبخیزداری و مدیریت مناطق بیابانی، نکاتی در خصوص چالش‌ها و مخاطرات موجود در منابع طبیعی کشور و راهکارهای مدیریت آن‌ها، به‌عنوان حسن ختام جلسه بیان فرمودند.

بازدید علمی - تخصصی چند روزه دانشجویان دانشگاه گرگان

بازدید علمی - تخصصی ویژه دانشجویان مقاطع کارشناسی مهندسی طبیعت، کارشناسی ارشد و دکتری مدیریت و کنترل بیابان و دکتری علوم و مهندسی آبخیزداری با حضور ۸ نفر از اعضای هیأت علمی و ۲۹ نفر از دانشجویان به مدت شش شبانه روز انجام شد.

در این اردوی علمی از چشم‌اندازهای مختلف حوزه‌های منابع طبیعی، رخصاره‌های ژئومورفولوژیک، اشکال فرسایشی، قنات‌ها، سامانه‌های استحصال آب و مدیریت رواناب و استفاده از آب‌های نامتعارف موجود در کویر، پروژه‌های بیابانزدایی، استفاده چندمنظوره از مراتع، عملیات کنترل گرد و غبار حرکت ماسه‌های روان، آشنایی با دانش بومی، استفاده از گیاهان دارویی - صنعتی و همچنین از مجتمع پتاس خور و بیابان و کارگاه استحصال اسانس و عصاره گیاهی با حضور اساتید، دانشجویان و کارشناسان بازدید به عمل آمد.

لازم به ذکر است این بازدید علمی از تاریخ ۱۴۰۱/۳/۱ لغایت ۱۴۰۱/۳/۶ به سرپرستی دکتر محسن حسینی‌زاده از مسیرهای آزادشهر (استان گلستان)، شاهرود، مجن، دامغان، معلم (استان سمنان)، جندق، چوپانان، مصر، خور و بیابانک، انارک، کاشان، آران و بیدگل، مشهد اردهال، نیاسر (استان اصفهان)، نراق و دلیجان (استان مرکزی) و مسیر اتوبان کاشان - قم انجام شد.

کیمیا منفرد (دانشجوی دکتری علوم و مهندسی آبخیزداری دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی

گرگان)

معرفی ایل قشقایی

مطالعه و شناخت **ایلات و عشایر** از آن جهت برای دانشجویان و اساتید حوزه منابع طبیعی، دارای اهمیت می‌باشد، که این بخش از جامعه در ارتباط مستقیم با مراتع و حوزه‌های آبخیز می‌باشند و نقش بسیار مهمی در حفظ و یا تخریب مراتع و حوزه‌های آبخیز، ایفا می‌کنند.

ایل قشقایی یکی از مهم‌ترین و پرجمعیت‌ترین ایلات و عشایر ایران می‌باشد که با جمعیتی بالغ بر ۴۰۰ هزار نفر (کوچرو) در محدوده‌ای بالغ بر ۱۶۰ هزار کیلومترمربع از اراضی و مراتع جنوب کشور، به زندگی و فعالیت‌های دامداری و کشاورزی مشغول می‌باشند.

این جمعیت قابل توجه در فصول سرد سال، از ابتدای آبان ماه تا آخر زمستان را در مناطق قشلاقی (گرمسیری) جنوب کشور یعنی جنوب و غرب استان فارس، شمال استان بوشهر و جنوب استان خوزستان به سر می‌برند و چهار ماه از فصل‌های بهار و تابستان را در مراتع ییلاقی (سردسیری) واقع در مرکز و شمال استان فارس، جنوب استان‌های اصفهان و چهارمحال و بختیاری، کهگلویه و بویراحمد به سر می‌برند. دو ماه از ابتدای بهار و دو ماه از انتهای تابستان و اول پاییز را در مسیر بین مراتع قشلاقی و ییلاقی به تعلیف دام‌های خود در طی مسافتی بین ۲۰۰ تا ۴۰۰ کیلومتر را مشغولند.

عدم وجود برنامه چرای منظم و قوانین ناظر بر آن و نبود برنامه نظارتی و کنترلی از یک سو و خشک‌سالی‌های پی در پی در جنوب کشور از سوی دیگر هم باعث به مخاطره افتادن زندگی این بخش از جامعه و هم متأسفانه باعث از بین رفتن بخش بزرگی از مراتع استان‌های مذکور، شده است.

از اواسط دهه ۷۰ شمسی، بحث اجرای طرح‌های مرتعداری توسط ادارات کل منابع طبیعی استان‌های مذکور، مطرح و تعدادی از دامداران و صاحبان عرف را تشویق به اجرای آن نمودند، که تاکنون ادامه دارد.

در ابتدا به دلیل حمایت‌های مالی سازمان جنگل‌ها و مراتع از دامداران مجری طرح، بسیاری از ذینفعان حوزه‌ها، به اجرای طرح و رعایت مفاد قرارداد فیما بین مبادرت ورزیدند و در آن مقطع زمانی تا حدودی می‌شد به بهبود وضعیت مراتع در آینده امیدوار بود. اما به مرور زمان از میزان حمایت‌ها کاسته شد و تسهیلات پرداختی کم بهره به دامداران و ذینفعان، کاملاً قطع گردید. با گذشت زمان و افزایش قیمت علوفه مورد نیاز دامداران، میزان فشار بر مراتع به مرور افزایش یافت.

هم اکنون در شهرستان فیروزآباد از مجموع ۱۱۰۰ پروانه چرای دام، نزدیک به ۲۰ طرح مرتعداری به صورت فعال وجود دارد (تقریباً ۲ درصد) و نظارت می‌شوند و مابقی عرصه متأسفانه بدون نظارت و تحت فشار شدید چرای دام، به حال خود رها شده است.

با این اوصاف اگر تمهیدات خاصی توسط سازمان منابع طبیعی کشور و سیاست‌گذاران این حوزه اندیشیده نشود با توجه به شرایط فعلی بارش نزولات (سال‌های اخیر) و آسیب‌های ذکر شده، فاصله زیادی با نابودی حداکثری مراتع جنوب کشور، خصوصاً جنوب استان فارس نخواهیم داشت.

بخش سوم: حوزه آبخیزشناسی

حوزه آبخیز فیروزآباد

حوزه آبخیز شهرستان فیروزآباد واقع در استان فارس، بین طول جغرافیایی ۶۲۴۸۰۰ تا ۶۶۸۷۴۶ و عرض جغرافیایی ۳۱۷۹۰۹۱ تا ۳۲۰۴۸۱۲ قرار دارد. این حوضه با مساحت ۴۱۲/۶۵ کیلومترمربع از شرق و جنوب شرقی به شهرستان قیر و کارزین، از غرب و جنوب غربی به شهرستان فراشبند و از شمال به شهرستان کوار محدود می‌شود. متوسط بارندگی سالانه آن ۲۹۰ میلی‌متر و متوسط درجه حرارت ماهانه آن ۲۰ درجه سانتی‌گراد است. از نظر اقلیمی در محدوده‌ای بسیار منحصر به فرد واقع است، ۷۰ درصد شمالی مساحت شهرستان در ناحیه اقلیمی ایران تورانی و ۳۰ درصد جنوبی مساحت در ناحیه اقلیمی خلیج عمانی قرار دارد.

سازندهای این حوضه: آسماری، پابده و گورپی، سروک و نهایتاً سازند سری هرمز. یک رودخانه دائمی از شمال غربی حوضه وارد و از جنوب شرقی حوضه خارج شده و با گذشتن از میان سه گنبد نمکی از سازند سری هرمز که در جنوبی‌ترین بخش این حوضه واقع شده‌اند، آب آن به کلی شور و غیرقابل استفاده است.

در بخش جنوب غربی حوضه و در کوهستان هایقر دره‌ای کارستی وجود دارد که از دیدنی‌های منحصر به فرد منطقه و حتی استان فارس از نظر ژئومورفولوژی می‌باشد.

بخش دوم: معرفی استاد

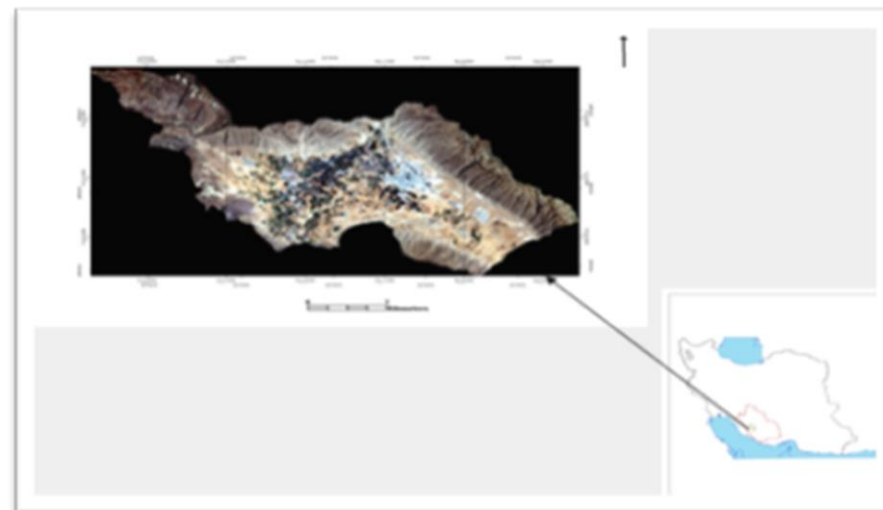

دکتر مجید اونی

- ❖ متولد: ۱۳۳۵ شهرستان بندر ترکمن، استان گلستان
 - ❖ کارشناسی: جغرافیا و عمران ناحیه‌ای، دانشگاه فردوسی مشهد ۱۳۵۳
 - ❖ کارشناسی ارشد: جغرافیای طبیعی، دانشگاه شهید بهشتی ۱۳۶۴
 - ❖ دکتری: ژئومورفولوژی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات ۱۳۶۶
 - ❖ فرصت مطالعاتی: دانشگاه نیوکاسل استرالیا ۱۳۸۰ و ۱۳۸۱
 - ❖ مرتبه علمی: استاد تمام
 - ❖ محل کار: دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان
- زمینه تحقیقاتی ایشان ژئومورفولوژی - مدیریت ریسک خطرات طبیعی است.

فعالیت‌های علمی این استاد بزرگوار به شرح ذیل است:

- ✚ مقالات پژوهشی و کنفرانسی (۲۶۶)؛
- ✚ طرح پژوهشی (۴۰)؛
- ✚ راهنمایی پایان‌نامه (۸۵)؛
- ✚ راهنمایی رساله دکتری (۲۲)؛
- ✚ هیئت تحریریه مجله (۵ مورد)

موقعیت حوزه آبخیز فیروزآباد واقع در استان فارس، ایران

تنگه هایقر واقع در کوهستان هایقر

تهیه کننده

محمد بهلول قشقایی

دانشجوی دکتری علوم و مهندسی آبخیزداری دانشگاه علوم
کشاورزی و منابع طبیعی گرگان و نماینده دانشجویی انجمن
آبخیزداری ایران

ویراستار

خدیجه حاجی

دانشجوی دکتری علوم و مهندسی آبخیزداری دانشگاه تربیت
مدرس و نماینده دانشجویی انجمن آبخیزداری ایران

لطفاً نظرات، پیشنهادات و انتقادات خود را به رایانامه انجمن
آبخیزداری ایران wmseir@gmail.com و یا مسئول کمیته
دانشجویی m.kalehhouei@gmail.com ارسال نمایید.

آدرس: استان البرز- کرج- دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران-

مسئول کمیته دانشجویی انجمن آبخیزداری ایران، مهین کله مونی

